This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

KAIS. KÖN. HOF- BIBLIOTHEK
72.297-B
Neu-

Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek
+Z226180202

Digitized by Google

Digitized by Google

Dvie razprave:

Slovinski

Sveti Jerolim u Rimu a Rieka;

i

Drugo je Senj a drugo Segni

Napisao i na svietlo dao

D.r IVAN ČRNČIĆ.

72297-B.

U TRSTU
Slovi Weisovimi
1868.

Digitized by Google

Digitized by Google

Slovinski Sveti Jerolim u Rimu a Rieka.

Medju Brati u Slovinskom svetom Jerolimu ovdje u Rimu 1651 ljeta nasta pravda, da za koje je ono Slovince papa Mikula V 1453 zastavio ovi gostinjac, rekši, „*Dalmaticae seu Illiricae* (Illyricae) *Nationis*," a Sisto V 1589 sbornu crkvu zapisavši, „*Nationis Illyricae, seu alias etiam origenas (personas), eiusdem tamen Illyricae linguae et idiomatis*" i „*Hospitale Nationis Illyricae.*" A ti Brati biahu: Juraj „*Georgiceo*" (tako *Juričić?*), biskup odabran Ninski (a od listopada 1653 Krčki; bio je ovdje od prosinca 1649 do prosinca 1653; a toga ne zna Farlat), pop Jerolim Pastrić, pop Ivan Grisogoni i Frane Marchi (veli pop u ovoj crkvi od 1654 do 1660, pak biskup u Krku) splitjani, i još pop Mikula Kopčić, dubrovčanin, pop Vinko Bencilić, korčulanin, Alojsij Lupi (kašnje pop) hvaranin, Miha Bladić i pop Ivan *Lucatelli*, šibeničani, Ivan Fran i Kamilo *Varicassi (Varikašić?)*, rimljani, potekli iz Zadra, Frane *Zaro (Car?)*, rabljanin, Ivan iz Bosne, Blaž *Bianchi* Gribensić, hrvat, Dinko Muti, *riečanin („de Fiume")*, Juraj Kolenčić (i *Golic* ga pišu) i Luka Jamšić, ljubljanci, pop Ivan Jamšić (ovoga sin), rimljanin, Ivan Steir, kranjac, Jakov Jurić iz Postojne, Toma Srimšić i Jivan Kalabason (Kalabasanić drugdi iz Gorice, Ivan Anton Pellegrini i Jivan Juliani, tržašćani, i drugi; a nad njimi kardinal Julij Sacchetti, zaštitnikom, i Luka Anton Manfron, sudcem. Kolika sloga medju Dalmatini, Bosanci, Hrvati, Istrani i Kranjci! ali do mala. Jer ovi Svetojerolimci ovoga popa Kopčića i popa Grisogona bili su poslali mjeseca

Digitized by Google

srpnja 1650 u Hrvatsku i u Kranjsku pitat milostinje za ovi gostinjac, napisavši jim za to više petnajst listov na Hrvatske i na Kranjske biskupe i poglavare, i davši tisuću slik sv. Jerolima, da razdaju narodu. Pak oni vrnuvši se nakon jedanajst mjesecij dadoše Bratom, ili bolje, sboru pisano, da Hrvati, Zagrebački biskup, njegov kapitul i župnici, vlastela i puk, oni da su ih liepo prijeli, i d'ako je i bio velik glad, da su im dali milostinje, a Kranjci da su ih ovako:

„A iz Hrvatske pojdosmo u Ljubljanu, u Kranjski glavni „grad, s kuda *znamo* da je naš gostinjac prijimao božje putnike. „Biskup Ljubljanski tada biaše u Rimu, pak se javismo njegovu „namjestniku, presv. biskupu Pićanskomu, i poštov. kapitulu, i „još totu presv. starešini, da nama dopuste prosit milostinju po „Kranjskoj. Ali ne dopustiše, začto da ta krajina nije Ilirska, „nego Niemška, da oni su *Niemci*, a ne Ilirci, i da imaju što i „Niemci, rekoše svi."

„Dva puta su viećali, da bi 'l to dopustili, pak, pokle „smo se u gostioni petnajst dán natrpili i onoliko potrošili, da- „doše nama, kako dobročincem, prositi; ali ne vodje ni pripo- „moći; a koji su bili prišli prosit za svetoga Duha gostinjac, ili „za sv. Angjela Stražanina, ili za Španjolski na Monferratu u „Rimu, tim ončas i obilno dopustiše, i čudo milostinje dadoše. „Zato ze potužismo na njih, da su njihovi imali dobra od našega „gostinjca. Ali oni nama: da oni jih nisu slali ovamo ni da hte „ih slati: ona krajinada ne ima posla s ovim gostinjcem....

„U Kranjskoj vam je bogatih gradov i mnogo velikih „sél, i po svih njihovih župah jedva smo spravili do 130 škudij „rimskih — ni koliko smo za put potrošili. Više četrdeset žúp „boljih i bogatijih nije nam dalo ni tuca."

„Ovo smo za to očitovali, i to pravo, ovomu poštovanomu „sboru, da znate kakovi su nama bili..."

Ter ne samo Kopčić i Grisogoni, nego i drugi su opominjali slovinski sbor, *„più volte è stato riferito,"* da Kranjci i Korušci nisu „Ilirci," nego Niemci. A oni piši mjeseca studenoga

Digitized by Google

njihovim zastupnikom 4 pisma, [1]) da jesu Ilirci ili nisu; a mjesec dán zatim Ljubljanskomu biskupu, i opeta njim jednim i drugim; Kranjskim ovako:

„Presvietla i vele poštovana gospodo!“

„Mi sbor Ilirskoga to je Slovinskoga gostinjca sv. Jero-
„lima (*„Illyricorum seu Slavonorum“*) pisali smo vam pred malo
„dán, ter prosili vas i molili, da nam 'z dobra očitujete što vi
„mislite o nastaloj pri: da jesu ti Kranjci Ilirci to je Sloveni, ili
„Niemci i Teutoni (*„Utrum ista Provincia Carniolae sit Illyrica seu
„Slavonica, an vero Germanica et Theutonica“*); d' ako su Ilirci i
„Sloveni oboji, pučani i vlastela (*„utriusqne Ordinis Illyricos et
„Slavos esse“*), mi da imamo još prijimati njihove bogomoljce,
„a oni ov gostinjac po mogućnosti pomagati, da bude mogao
„vršiti svoje težko a dobro djelo: i opet vas, presv. gg., za to
„molimo, da budemo mogli, ako rečete da nisu, skrbiti za bolje
„gostinjcu. I totu ne prevriedimo Kranjcem, jer ako su Niemci,
„i ako je njihovo čto je i Niemačko, šaljite svoje bogomoljce u
„Niemački gostinjac, *„ad Hospitale Theutonicum,“* koji je za njih
„ovdje u Rimu, a ne u ovi Slovinski, *„Illyricum.“* U tom toga
„presv. gg., mi smo vaši sluge, ter Boga molimo, da budete
„do duga srećni i sve to veći. U Rimu na 30 prosinca 1651.“ [2])

Što su pitali? Nisu ne, da *čiji* su Kranjci ni *pod koga*, nego da *što*, Niemci ili Slovenci, a oni jim devetnajsti dan odgovosiše — čujte!

„Pisali ste nam, prečastna, vele častna i svietla gg., da
„je totu nastala pra: da jesu naši Kranjci Ilirci to je Sloveni, ili
„Niemci i Teutoni, i da ima li oni (*taj*: pišu *illud* za *istud!*) go-
„stinjac sveti Jerolim prijimati božje putnike iz ove krajine: pak
„ste pitali, da vam na to mi odgovorimo. I hoćemo vam ugodjeti
„evo sada. Kranjci, ova slavna vojvodina jest podložna samomu
„velikomu caru, svojemu vojvodi i knezu, ter Niemcem i Rim-
„skomu carstvu pripada, kako i Štajerci i Korušci, premda puk

[1]) *„Alli Deputati delle Provincie di Carniola e Carintia.“* Registro delle Spese.
[2]) Izpravi Arkiv I na 113 str.

Digitized by Google

„govori po slovensku, *„etiamsi plebs de Illirica lingua participet“*, „pak bogomoljci 'z odovud imaju hoditi u Niemški (!!) gostinjac, „a ne onamo (**tamo**, *smuljene glave!)*. I da vam oni u napried „ne budu mogli ni malo dodijati, razpisali smo po ovoj vojvo- „dini, da koji od sada pojdu tamo na zavjet, ter budu potrebovali „gostinjac, da ne pojdu u Slovinski, nego u Niemški, i da im „svoji župnici i plovani takov naputak dadu i svjedočbu. U tom- „toga ako koji po navadi onamo *(tamo!)* zabasa vi ga, gospodo, „dobre volje naputite, kamo ima pojti: molimo vas. Pak kako „ste vi nam, tako i mi vam želimo svako dobro.“

„Pisali smo u Ljubljani u glavnom gradu Kranjske voj- „vodine, *„15 Calend. Februarii“*, na 18 siečnja 1652“ (a ne na 15 veljače kako je u onom Arkivu. [1])

Tako nijedan Slovinac ne bi bio imao hoditi u Slovinski, u svoj, gostinjac, nego Kranjci u Niemški, Hrvati v Ugarski, Dalmatini u Benetački, a Bosanci u Turski, pod koga tko spadaše! A ti Kranjski zastupnici, ne ne Kranjski, nego Niemški, biahu: knez Engelbert Auspergh, predsjednik, fratar Ivan opat zitiški, knez Gerardo Ursin Plaghi, Gottefrid Galler, i Fran Gašpar Pusner, kako ih je onda, po njihovih pečatih, jer nisu se bili podpisali, očitovao Ivan Er... Kacianer barun Kacenstenski, i on kranjac.

Pak Dalmatini, oni i još Angjel Grisogoni, zadranin, i žakni ili popi *(„reverendi domini“)* Mate Makarić, kanonik Šibenički, Marko Dumanić, splitjanin, Jerolim Bigunić, trogiranin, Hektor Hektorović, kanonik Hvarski, i Gabriel Radoševič, hvarani, Ivan Bolica i drugi Ivan, kotorani, Andrij Zmajević, perašćanin, Stipe Kojević (ili *Hojević?*) i Fran Skorević, budjani, i bošnjak Ivan, i riečani *(„de Fiume“)* Dinko Muti i pop Ljudevit Bocchi, počeše mrzko gledati Luku Jamšića i sina mu popa Ivana, Jurja Kolenčića, Ivana Steira, Jakova Jurića i Jivana Kalabasona, a

[1]) Ondje je i *Possoniensis*, na 108 s., i *Posonia*, na 109, namjesto *Pottoniensis* i *Potonia*, valja da *Potonje*, selo u Dalmaciji, nam Pelješcu, a na 110 s. „Mathei literati“ nam. Mathei *Liberalis*, a na 112, A n. Q. *(= Senatus Popolusque Romanus)*, a „morem“ na 109 i 111 „mores“ na 110, nam. *more sa. (sacerdotali)*, a na 115 „Numaneus“ za *Dumaneus*.

Digitized by Google

svakomu bratu pisati, s kuda je; a to na 4 veljače. Bio je umro jedan Svetojerolimski kanonik, Vinko Mazzola, dalmatin, pak imenovač kardinal Montalto odabra za tu kanoničiju Jamšića, mladoga. I veli pop ove crkve Anton Deodati (valja da *Bogdan)* hotijaše ga zakanoničit. Ali Slovinski sbor mu to zakrati, tuživ toga Jamšića namjestniku papina namjestnika *(„Vicesgerens“)*, Askaniju Rivaldu, „da mu je otac ljubljanac, kranjac, niemac, i da on ne umie slovinski.“ I ti sudac, vidiv ono Kranjskih zastupnikov pismo, i da ne umie slovinski, odsudi na 20 veljače: da on ovdje ne može biti kanonikom [1]). A on pred drugoga sudca, pred nekoga Aza Areosta. A sbor, Dalmatini, mòli svojega sudca Manfrona i zaštitnika kardinala Sacchettia, prvoga na 7 a drugoga na 11 srpnja, *„per la dichiarazione delle Provincie Illiriche“* = da im odsude, kadi i kuda su ti Slovinci, koje imaju prjimati u sbor i u gostinjac; ili da ih naputе, tko će im to odsuditi [2]). Timtoga je Areosto sudio, i na 7 kolovoza odsudio: da može biti kanonikom ovdje Jamšić, pak da ga veli pop ima zakanoničit [3]). I on ga zakanoniči. Ali sbor mogaše pred tretoga sudca. Pak to i odluči na 26 rujna, bivši za to većina, 13 proti 3, pokle biahu odstupili stari Jamšić, po njihovoj volji, a po svovoj, tržašćanin Pellegrini, kranjac Steir, goričanin Smirić, i hrvat Gribensić. Tako i tri Dalmatini držahu s Kranjci! I odrediše Kopčića, Lupa, Pastrića i Jivana Karla Herendu popa iz Trogira, a brata od travnja mjeseca, da se ti pravdaju.

Na 10 studenoga pobratiše još jednoga hrvata (čudo veliko!), popa Jurja Križanića („Crisanio“), koji da je u Zagrebu bio kanonikom [4]). Pak i taj naučeni a mudri hrvat sdruži se sa Kranjci: ni on nije dao, da su Kranjci Niemci: a tko bi dao

---

[1]) „Istromenti“ od 1466 do 1721, na 94 *koži.*

[2]) Decreti, oni.

[3]) Na 'noj koži i na drugoj.

[4]) *„R. D. Giorgio Crisanio fu Canonico di Zagabria, nato nella Parocchiale... di S. Elia, Giurisdizione dell'Archidiaconato di Gorizense nel Regno di Croazia.“* (Decreti). A u Kasanatovoj knjižnici jest knjiga od 781 str., ter na prvoj: *Bibliotheca Schismaticorum — Universa — Omnes Schismaticorum libros, hactenus impressos, duobus*

Digitized by Google

pametan?! Pak su se pravdali! a to pred *Rotom*, pred velom pravicom. Jedni su dokazivali, da su Ilirci to je Slovinci Kranjci, a drugi, da su Niemci i Teutoni. I Rota progovori, ali ne prije 15 svibnja 1654: „da Jamšić ne umie Slovinski, i to da je dosta da ne može biti kanonikom, a da bili Kranjci onamo Ilirci ili ne bili, česa ona da nije hotjela još odsuditi, *„super quo DD. nihil* **pro nunc** *firmare voluerunt“* [1]). Tako Dalmatini se prenagliše, poslavši na 23 onoga Kranjskim zastupnikom u Ljubljanu, „da je ona tada odsudila, da Kranjci nisu Slovenci,“ onako, kako je u onom Arkivu: to njoj biaše težko još i drugoga ljeta na 25 lipnja i na 3 rujna: jer tada je ono prvo potvrdila, a za drugo rekla *„quidquid sit“* i *„reservata pariter nobis facultate pronunciandi super Dubio, quaenam intelligantur esse Provinciae Nationis Illyricae juxta formam Commissionis Sanctissimi D. Nostri:“* a vidjela je bila, što je po Dalmatinskoj prošnji za to napisao bio i na svjetlo iznesao opat Papafava *„De situ Provinciarum Illyricarum.“* Kadi i kuda su Ilirci, to da odsude, Jerolim Prioli, mletčanin, i njegovi drugi, talijani, ili franci, ili spanjoli?! Lagko Jamšića odsuditi i prvoč i drugoč, i još tretjoč, kako jesu drugoga ljeta na 21 veljače i na 15 travnja, a i zignati ga iz kapitula, kako jesu, lagko; ali to? Ali da svoju reku, sám papa im naredi, Lesandar VII, *„juxta formam Sanctissimi Domini Nostri:“* molili su ga parci Dalmatini „ex speciali commissione Sanctissimi ad instantiam Congregationis Illyricae“ [2]). I oni, vidivši to i to, rekoše svoju na 10 prosinca 1655: „da pravo pravo Ilirci jesu *Dalmatini, Hrvati, Bosanci* i *Slavonci*, a Korušci, Štajerci i Kranjci da nisu nikakor: pak samo Dalmatini, Hrvati, Bosanci i Slavonci da mogu u ka-

tomis comprehendens — Primum quidem a duodecim auctoribus, tribus linguis (graece antique, graece moderne et Moscovitice) composita, et in pluribus codicibus impressa,— A **Georgio Crisanio** *— Tomi prioris pars prior. — Non erunt ultra duae gentes, nec dividentur in duo regna; sed fiet unum ovile, et unus pastor. Ezech.* **27. 22.** *et Joann.* **10. 16.** *Veritate et caritate.* **2.** *Joann.* **13.** *Romae,* **1656**; a na zadnjoj: „Julii 31. 1656, **Georgio Crisanio** *interprete.“* Ovo je bio on isti: valja ga zapametiti.

[1]) Istromenti, na 95 koži.

[2]) Na 98 koži. *I Decisiones Sacrae Rotae Romae — Coram bo. mo. R. S. D. Hieronymo Priolo — Romae, Typis Reverendae Camerae Apostolicae.* **1681**, na 10, 31, 37.

Digitized by Google

pitul, u sbor, i u gostinjac Ilirski.“ I što Rota tada rekla, to je i dorekla 24 travnja 1656. [1])

I tako oni tri Kranjci, Ivan Jamšić, Ivan Kalabasanić i Juraj Kolenec, i dva Hrvata, Blaž Bianchi i Juraj Križanić, i drugi, „*et altri*“ (valja da stari Jamšić, Steir, Smirić i Pellegrini) sgubiše pravdu, kako veselo piše na 30 travnja Slovinski sbor, Dalmatini, Marchi, prvi, Pastrić, pop Andrija Vuković dubrovčanin, pop Kuzma Antica lastovljanin, Grisogoni Angjel, darujući za to („per propina“) bilježniku one pravice Rikardu Gesardu sto škudij u zlatu (Decreti na 340 s.). Koliko Slovinstva biaše u njih! a i po onom što su rekli, da je Trst na Talijanskom! I ovim kranjcem i „talijanom“ nisu već dali meda se; a ni hrvatu Blažu Bianchiu, sedam dugih godin, držeći, da je kranjac, „*supposto che fosse Cragniolo!*“

---

[1]) *Sententia Rotalis lata per R. P. D. Hieronymum Priolum illius Auditorem sub die 24 Aprilis 1656 per acta Ricardi Notarii.*

Christi nomine invocato, pro tribunali sedentes, et solum Deum prae oculis habentes, per hanc nostram deffinittivam sententiam, quam de DD. nostrorum Coauditorum consilio pariter et assensu ferimus in his scriptis in causa et causis, quae primo et in prima coram nobis versae fuerunt et vertuntur instantia inter Venerabilem Congregationem Nationis et Hospitalis Sancti Hieronymi Illyricorum, de Urbe, ex una, ac Joannem Baptistam Jampsi Lucae Jampsi oriundum ex Ducatu Carniolae, Joannem Calabassonum quondam Vincentii de Goricia, Blasium de Blanchis qm. Christophori de Gribensis, Georgium Crisanium qm. Gasparis et Georgium Golic qm. Andreae de Lubiana partibus ex altera, de et super declarationae Bullae s. m. Sixti V. editae, super erectione Ecclesiae Collegiatae Sancti Hieronymi Illyricorum, quoad Provinciam in ea nominatam, rebusque aliis prout in actis, Dicimus, pronunciamus, sententiamus deffinimus et declaramus, Provinciam veram et propriam Nationis Illyricae iuxta Bullam et mentem dicti Sixti V fuisse et esse ac intelligi debere **Dalmatiam**, *seu* **Illiricum**, *cuius partes sunt* **Croatia**, **Bosna** *et* **Slavonia**, *exclusis penitus Carinthia, Stiria et Carniolia, et oriundos ex dictis quatuor Regionibus Dalmatiae, Croatiae, Bosnae et Slavoniae tantum admitti posse (tam) ad Canonicatus et Beneficia Ecclesiastica eiusdem Collegiatae iuxta formam praedictae Bullae, ac decretorum Sac. Visitationis Apostolicae anni 1630, quam (ad) Hospitalem et Congregationem eiusdem Sancti Hieronymi, et mandatum quodcunque de super necessarium et opportunum decernendum et relaxandum fore et esse, prout decernimus et relaxamus. Victosque Victrici in expensis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de Jure, imposterum reservamus. Et ita dicimus, pronunciamus, sententiamus, definimus, et declaramus non solum praemisso, sed et omni alio meliori modo. — Ita pronunciavi ego Hieronymus Priolus Sac. Rotae Auditor.*“ Na drugoj koži ondje.

Digitized by Google

Ali kardinali nad Vjeroplodnicom, Spada, Bragadino i Rospigliosi, da je i grad Bar u Dalmaciji, i da Dalmatinsko je do Bojane rieke ili jezera. Pak oni Dalmatini, *veliki* Slovinci, opeta se popravdaše, kako to kažu na 18 srpnja 1657, ondje na 344 s. Ali dobiše kardinali, kako vidim ovdje na pergameni, pet nög dugi a tri visoki, gdje su popisani Dalmatini, Hrvati, Bosanci i Slavonci: oni, kojim je Rota dosudila sveti Jerolim. A to je po sborskoj naredbi od 13 ožujka 1659 napisao slikar Petar Andrija Buffalini, kako sam u Poviesti na 36 s. spomenuo, ter je za to dobio 36 škudij, na 2 rujna 1663; ali nije po svojoj glavi napisao, nego kako mu je njihov predsjednik pokazao [1]) a taj biaše do 4 srpnja Stjepan Gradić, dubrovčanin, vlastelin, opat, prvi nad Vatikanskimi knjigami ter Švedjanske kraljice Hristine akademik; a od tada Ivan Lučić (pisao se je *Lucio*, a ne *Lutio*), trogiranin, ki je napisao poviest Dalmatinom i Hrvatom: tako dvie naučene glave, „*viris pietate ac doctrina clarissimis*," kako je na grobu ovdje u Svetom Jerolimu zapisao 1740 ljeta veli pop Juraj Juričić, splitjanin. (Ovdje nije „*in Orbe*," kako u Arkivu na 119 s., nego *in Urbe* = u Rimu). Pak na ovom zemljovidu **Rieka je Hrvatska!** i ne samo Rieka, nego i Riešćina sve do pod Učku; a Istrani su *vani* i Kranjci i Štajerci. Zato je *ricanin* Bocchi i za svete Rote odsudom ostao u sboru (a Muti je bio otišao ili umro): ter je i gospodario, od 1659 do 1661 bio je „sindikom", pak čuvarom prvoč i drugoč, pak predsjednikom, a zatim opet čuvarom do 1673 ljeta. Zato branitelj kard. Sacchetti 1662 na 4 srpnja dajuć mu prvu čuvariju piše da je *po* odsudi, kako Ivan Lučić, kako Mate Gaudencio (splitjanin), kako Pastrić, i kako pop Lovrenac Androča, kojim druge službe daje, Lučiću podpresjedničiju, Gaudenciu drugu čuvariju, a Pa-

[1]) „Die 6 mensis Octobris 1659.... Fu ordinato si faccia il quadro delle provincie.... con inserire *tutti* quelli lochi delle medeme provincie... *conforme* il parere del Sig. *Presidente.*" — „Adi 2 di Settembre 1663... Che sia saldato il conto con Sig. Pietro Andrea Buffalini per le fatture fatte nel Quadro delle 4 Provincie, Dalmatia, Croatia, Bosna, e Slavonia, posto nella Stanza della Congregazione, et altre fatture dissegnate in esso quadro, liquidando quelle in scudi 36 (dosta!)." Decreti.

Digitized by Google

striču i Androči „sindičiju“, prvomu prvu, drugomu drugu: a razumeo je Rotu dobro, jer li ondje piše: „da po njoj samo Dalmatini, Hrvati, Slavonci i Bosanci mogu u sbor [1]); ali *riečanin* ne biaše dalmatinac, ne biaše slavonac, ne biaše bosanac: tako biaše *hrvat.* Tako i kardinalu ovomu Rieka biaše na Hrvatskom, a i svim onim Dalmatinom. I oni ne biahu lakomi: rasipnici biahu: znamo kako su odlučili Istrane (ali ne Lovrana ni Mošćenic ni Plominja ni Labinja) Kranjce, Štajerce i Korušce; i njih nikada nijednoga nisu već prijeli, a iz Rieke jesu. I to ću sada.

Od 24 travnja 1656, odpokle je onako Rota odsudila, pak do 1700, priješe u ovi *Slovinski* gostinjac šesdeset *riečân*, *„da Fiume“*, Ja ću ih nekoliko povjediti, i kada je koji prišao. Marko Bezjak, 4 listopada 1657, pop Lovre Blečić, 29 lip. 1658, Jure Bradić, kol. 1659, Marko Mihelić, 28 r., a Mate Pilipas, Miko „Glavcha“, Ivan Pav. Ladenić i Mate Frakasa, 16 stu. 1663; Ivan Kučić, Iv. Andrija Morelli, Mikula Glavoč i Stipe Ladini, 18 lis. 1664, Petar Zornić, 26 st. 1665, Ana Brusićeva, 15 k. 1666, Juraj Bonzi i Juraj Tudorović, 14. 0. 1667, Vicko Kola, 12 lip., a Jakov Maglica 15 k. 1669, Jure Radić, 17 lip. 1670, Ljudevit Lutinis 22 lip., a Iv. Gerbić 8 st. 1671, Apolonia Bernegorova 18, a Iv. „Varacha“, 29 sr. 1673, Iv. Ant. Mikuličić, 28 k. 1675, Mara Matiaševica 130, Iv. Jakov Tranquilli 9 tr., a Ljud. Ciotterio 22 k. 1676, Mara Ljubica 17 t., a Iv. Jur. Baraga, samotret, 4 svib. 1677, Šimun Justiniano, 9 st. 1679, Ant. Sardoc i And. Milić 24 lis. 1684, Toma Medanić i Gašpar Kostelac, 13 k. 1692, Ant. Montenga i Iivan Petar Perac, 17 sv. 1696, Jos. Sturnbegar 5 sr., Injacij Pušić 11, a Apolonia Koroščica 18 k. 1698: a nikoga nisu prijimali prije nego su spoznavali da je ili Hrvat, ili Slavonac, ili Bošnjak, ili Dalmatin. A to je imao spoznavati ne koji taj, nego sàm predsjednik, ili čuvar, i to po pismu, koje mu je svaki onakov putnik imao

[1]) ... *„personas idoneas origenas ex* **quatuor** *regionibus sive Provinciis Illyricis, scilicet* **Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae** *et* **Bosnae, ad formam** *dictae sententiae Sacrae Rotae.“* Decreti.

Digitized by Google

pokazati, od svojega plovana ili župana. Evo kako je predsjednik Lučić spoznavao: „*Adi 28 Settembre 1663 Marco Michelich da Fiume, Peregrino venne nel hospitale. — Gio. Lucio P.te* „ — *Adi 16 Novembre 1663.... Mattio Pilipas, Nicolo Glavcha, Giov. Paulo Ladenich, Matteo Fracassa, tutti da Fiume Pellegrini. — Gio. Lucio P.te*," i to svojom rukom. On je i onim četirim za ovimi vidio da su Hrvati; a Zorniću je Kopčić, on' isti, tada čuvar i kanonik., a Brusićevoj, Bonziu i Tudoroviću Šimun Gaudencio, splitjanin, brat onomu Matu, čuvar i veli pop (a od 1673 biskup Osorski); a Koli, Maglici i Radiću kanonik Juraj Vušković, čuvar, i pop Karlo Gaudencio sindik (i on splitjanin): a predsjednik i veli pop Frane Juričić, splitjanin, sinovac onomu Krčkomu biskupu, čujte kako je on, i to svojom rukom: *Adi 25 Ottobre 1684 vennero Antonio Sardoc e Andrea Milich da* **Fiume di Croatia**, — *Francesco Giogiceo Presidente*„ =iz Rieke **Hrvatske**, ovo razumie i tko ne razumie. A on je i za one druge posvjedočio, samo nije za Medanića ni za Kostelca: za njiju je čuvar pop Petar „Rosa", šibeničanin.

A od 1700 do 1765 ljeta 180 *Riečàn* nahrani ov *Hrvatski* gostinjac: i medju timi Andriju *Martinia* (Martini) 1713, i dva *Karine* („Carina"), Ivana Sebastiana 1750, i Antona 1755 ljeta. Tako je 240 *Riečán* od 1656 do 1764 potvrdilo, da je Rieka Hrvatska: dvie sta i četrdeset!

Tako Rieka je bila Hrvatska prije nego im ju je zapisala 1776 ljeta carica Marija Tereza. Zato je carica rekla, „da budi *opet* Hrvatska", ovako: „*ut urbs et portus Fluminensis, nec non bona Buccariensia.... Regno Croatiae* **re**incorporentur"„.... „*hanc de districtu hoc Fluminensi regno Croatiae* **re**incorporando resolutionem": ovo *re* je koliko *opet;* a na to Dr. Rački nije pazio, rekši, „da grad Rieka s lukom, kano i Bakarska dobra,... utjelove" [1]), namjesto: *opet utjelove.* A nije on pazio ni na „episcopatus *Petinensis*", pak ima na 37 strani: „biskupija *pazinska*", namjesto *pićanska. Petina* nije Pazin, gdje nije nikad bilo biskupa, nego

[1]) Ricka prema Hrvatskoj na 22 s.

Digitized by Google

Pićan, gdje je bio više tisuću liet. I na 3 str. je nešto, čemu imam prigovoriti. Oni knez Bartol Frankopan mogao je založiti Divinskomu vlastelinu Rieku i Riešćinu, ali ne 1312 ljeta: onda je njegov ded *Dujam* knezovao i otac *Fidrig* [1]); otac je još i 1323, „*Ego Comes Fredericus manum misi*“ [2]), a i 1325 po Madijevoj poviesti; a za njega ne znamo do 1334: toga ljeta se poče protiviti Senjskomu biskupu Ivanu, kako se na njega na tri Kralje 1338 tuži papa Benko XII. [3]). Tako Bartol, sin Fedrigov (a ne *Markov*, kako on neki vara), poče vladati negdi 1330, ter je još i 1350, po pismu ovamo na kraju. Nu 1360 ljeta veće ga ne biaše živa, kako mu sini Stipan i Ivan očituju, „*per* **olim bonae memoriae** *comitem Bartholomaeum patrem nostrum* [4]).

A i na 4 str. je nešto. Ona kneza Martina Frankopana listina, u kojoj on spominje Rieku, nije od 1431 ljeta. Jer onda nije tekao sedmi, nego deveti narok, prvo; drugo: knez Martin nije gospodario prije nego mu je otac umro Mikula, knez i ban; a on je umro 1432, kako ću na kraju pokazati. Treto: „*prohibentes autem, ut nulli fratrum nostrorum..,. hanc donationem liceat violare frangereque*“, on očituje, da mu i brati gospodare, a ni oni nisu prije otčine smrti. Četvrto: sàm odaje, da mu je otac umro, rekši: „in remissionem peccatorum nostrorum, *et pro salute animarum nostrorum* **praedecessorum.**“ Peto: veli, da ne ima djetce sa svojom ženom Ursom, i da ih neće imati veće, „*una cum consorte nostra carissima Domina Ursia Comitissa, considerantesque, quod* **sobole de utero careamus,** *quam possessionum* **nostrarum** *relinqueremus haeredem*“, a 1431 nij' se još bio ni oženio: biaše djetetom. Šesto: „da je samostan na Trsatu sazidao i 'zručio franovcem“, a 1453 piše papi Mikuli, da bi ga rad sazidati,

---

[1]) „*Anno* 1313... *Duimus et Federicus eius filius, Comites Veglae, Vinodol et Modrussae, et civitatis Segniae perpetui Domini,*“ u Farlatovoj V na 302 s.

[2]) Ondi na 645 s., i u Kukuljevićevoj Borbi, na 69 i na 75.

[3]) ...„*sibi predictum extitit ex parte nobilium viorum Duyni (Duymi) et* **Bartolomei Comitum Vegle**... Theiner, Monumenta Slavor. Merid. na 196.

[4]) Sladovićeve Poviesti na 237 s.; ali ono nije sve: a „*Gualdo*“ morebit je *Guosdo*.

Digitized by Google

pak njim izručiti [1]). Sedmo: on je tija 1479 umro. Tako onu listinu je napisao za 1453 ljetom? Jest. A ono u Farlatovoj V^na 303 s.: „;Mi Mikula, Stipan, Bartol *Dujam* **Martin**, Sigismundo *i Ivan Frankopani, Knezi, Krčki, Senjski i Modruški ljeta 1405?* Onda oni knezi jošće se nisu bili ni rodili! doliš Martin, Sigismundo, i Jivan, ki je tja 1486 umro: Martin se rodi za 1417, jer papa *Martin*, čije njemu ime nadješe (a Sigismundu carevo), bio je od tada do 1431: onda im je otac Mikula vladao, i to sve do 1432, kako *sto* pisàm kaže, a za njih *ne znamo* sve do 1434. Tako koji je ono pismo prepisao, pustio je ili *„trigesimo"* ili *„quadragesimo"* kako je i mjesec; nu ja, ne videći ondje dviju, brát, Ivana starijega (Anža) ni Andrije, a videći blizu *quadrigentesimo*, sudim, da je pustio *quadragesimo, četrdeset* godin, to jest, da je ono napisano 1445. Pak kako se prevariše Farlat, Impastari i Sladović I još Impastari uze mladjega Ivana za starijega!

Prigovorio sam Dru. Račkomu; ali što su tri ili četire trohe u onoliko zlata? Dà, ona knjiga je zlato, koje ne potamni ni po Ugarskoj mudroliji ni po Riečkoj vragoliji. I još imam ja pismo 1392 na Petrovu udjelano pravo na Rieci, koje Riečke sudce kaže, Marka Violetića i Jakova Mikulina, i bilježnika Mikulu Matijevića; a i kneza Ivana Frankopana spominje, ali ne da je njihov gospodar. [2])

---

[1]) *„Cum itaque sicut exhibita nobis nuper pro parte tua petitio continebat, tu singulari devotione motus et ut etiam votum per quondam Nicolaum patrem tuum* (I ova stoji za me!), *dum vixit, factum, adimpleatur, prope ecclesiam Sanctae Mariae super Tersatt, Corbaviensis dioeccsis .... unam* **domum cum claustro, dormitorio, refectorio, hortis, hortalitiis et aliis** *necessariis officinis pro uso et habitatione Fratrum Minorum de Observantia de novo fundari, construi, et aedificare facere ferventer* **exoptes** (Nije *exoptaveris*, nego *exoptes.)*, *dummodo tibi super hoc per Sedem Apostolicam licentia concedatur ..... Anno millesimo quadrigentesimo quinquagesimo tertio, quarto idus Julii ...* Farlat IV, 102.

[2]) Ovako počimlje: *„In Χρῖ nomine, Amen. Anno a Nativitate eiusdem* 1392, *Indictione* 15, *die* 29 *mensis Junii, in* **Terra Fluminis Sancti Viti**, *in domo solitae habitationis infrascripti D.ni Nicolai, praesentibus Marco Violetich, Jacobo quondam Nicolai Judicibus nunc Comunis dictae Terrae, et Vito quondam Bartoli cive eiusdem Terrae ...*"

Digitized by Google

A još i sada prijimljemo iz Rieke, i u gostinjac i u sbor i u kapitul (a tako i' z *Medjumurja).* Pak su Riečani, onako djelajuć, svojim starijim nevjera, a Hrvatom i drugim Slovincem nezahvala: a na Hrvatskom side, na Hrvatskom stoje, na Hrvatskom hode, na Hrvatskom leže! Slovinsko ih hladi, Slovinsko grije, Slovinsko kriepi, Slovinsko veseli! Hrvatsko pile, Hrvatsko tešu, Hrvatsko stružu, Hrvatsko vrte!....

A ovo sam napisao ne samo da Rieka bude čija je i bila, nego da i *Sveti Jerolim!....* .

Estratto dal suo originale in carta Pecora.

In *Χρὶ* nomine, Amen. Anno a Nativtate eiusdem 1350, Indictione 3, mensis Novembris die 22 intrante, Veglae in sala Domini *Comitis Bartholomaei* infrascripti, coram Domino Mauro Comunis Veglae Judice, praesentibus Nicolao quondam Vicecomitis Nicolai, Duijmich genero quondam Michaelis de Kersina, et aliis ad haec convocatis specialiter, et rogatis testibus. Ibique Nobilis et Egregius Vir dominus *Bartholomaeus* Comes Veglae et Modrusiae, Natus bonae memoriae Domini Comitis *Federici,* tanquam Procurator et Commissarius Nobilis dominae dāne *Ceciliae* eius amitae, et eius testamenti executor specialis, ut dicebat, dedit, tradidit, et donavit libere et irrevocabiliter inter vivos, nomine Procuratorio suae Commissionis Nicolao quondam Domini *Comitis Schinellae* [1]), tanquam Procuratori et Factori Loci Fratrum Veglae de Ordine Minorum, vice, loco, et nomine Ecclesiae Sancti Francisci de Vegla, stipulanti et acceptanti unam vineam *quondam* dictae Ceciliae, positam in contrata Capitis de Valle apud (h) ortum Judicis Petri..... *(I ostálo).* Dictus Dominus Comes *Bartholomaens,* Procuratorio seu Commissario nomine, quo supra, se dictam vineam constituit possidere, donec ex ea possessionem acceperit corporalem, quam accipiendi sua propria auctoritate, et retinendi deinceps dictis Fratribus licentiam omni-

[1]) V. moju Poviest na 157 s.

Digitized by Google

modam dedit. Et hoc nominatim, ut Fratres eiusdem Loci perpetuo annuatim teneantur et debeant omni nocte ardere unam lampadem ante altare Sanctae Trinitatis, quod est et colitur in Cathedrali Ecclesia Veglensi, et facere perpetuo annuatim duos obitus in loco Fratrum, ut ibi moris est, unum videlicet pro anima dictae dominae Ceciliae, et alium pro anima dominae *Ursae* eius matris..... *(I ostálo).*

Ego Maurus Judex supradictis manum misi.

Ego Quirinus [1]) filius quondam Leonardi de Vegla, Imperiali auctoritate Judex ordinarius et Notarius, hiis interfui, et rogatus scripsi, publicavi et corroboravi.

Ovo sam našao u Krku u onoj knjizi, koju sam očitovao u Poviesti na 151 s.; a ovo drugo slovinski u Rimu u Vjeroplodnici.

Lět gospodnjih 1387 (č. t. o. ž.) (lět). Ja Fabijan, komu je z̄ *(zemlja)* mati grěsi bogatstvo a grob otačastvo, pisah siju rubriku, a ne tih knig [2]); i pisaše se Bogu na čast i svetomu Ivanu v Tribihoviće plemenitim ljudem Snikravićem. A tada biše knez Anž gospodin Krku i Gacki i Senju i veće. I v to vrime biše smutnja v Ugrskom kraljevstvi velika po Karli kralji, koga ubiše Ugre. I v to vrime bihu v Okruglah dobri muži i v Tribihovićih, ki crkvi svojim blagom urěšivahu, kaležî i rizami, knigami, krovom, i vsakû dobrotû, ka pristoji svetoj crkvi. I v to vrime biše dobar muž u crkve svetago Ivana Petar pp. *(pop)*, a otvětnik Ivan Batrić v Okruglah, a v Tribihovićih Vlkan Ratčić. Zato vas prosi Bog, gospodo redovnici *(sacerdotes)*, ki budete *čisti* te knige, da *čtuće* izpravlajte ako bi kadi m' ra napisana, i da molite Boga za svojt svetago Ivana, Snikraviće.... ki su pomagali v te knige da bi se brže svršile.... i za vseje.... krstjanike, da... sadě i v životě věčnom, amen."

Ovako je u onom dielu breviara a ne kako je u Arkivu, u IV na 370 s. Ondi je još i ovo: „1411 (č. u. iže), miseca aprila

[1]) V. Poviest ondje, i na 153 s.

[2]) Unutri je: *psaltir, skupno,* i *svoje.*

Digitized by Google

ide knez Mikula naš gospodin plemeniti v Jerusolim k božjemu grobu, i pride domov ijuléja, obhodiv dobro i častno. Ošć toga leta i toga miseca pride... k momu otcu v skupšćinu Filip Mo..., i zaruči moju sestru Jelku."

A na sriedi: „1577, va to vrime se javi zvezda s *ućasom*" [1]).

A ni u onom drugom dielu nije onako, nego ovako:

„1432 (č. u. j. b.) umri gospodin plemeniti ban Mikula, ijuna 26 dn., a njega sin knez Anž [2]) biše u kralja demorskoga *(nije „premorskoga," nego baš „demorskoga")*, a knez Štefan biše pri kralji Ugrskom v Señi *(Senji)*, ere kralj grediše v Rim na cesarstvo, a pomagaše ga viž duka z Milana, i Žanuvizi; i *(go)* nahu veliku rat z Be (*netci*) na kopni i na mori. I toga leta silni Turci (ro) biše (?) Hrvate... o mesopusti, ali se ne bihu mogli vel (*ićiti?*) s nimi, er te... pomriše oraslini (?) i orisi vsudi do Beneták... mnogo... ča se slišaše."

„Let Gospodnjih 1483 (č. u. o. v.) tada tecaše, kada Grebi Matijaš ban Hrvaski i Vuk despot i gospoda Hrvatska Turke pobiše na Brodu Zrinskoga, pobiše je prez čisla."

„Let Gospodnjih 1487 (č. u. o. ž.) tecaše, kada ove knige otkupismo ot popa Luke z Otišja, ke bihu Turci vzeli; a biše je zgubil pop Radoš. I otkupiše je dobri muži Okruglane i Tribihovićane, zač učiniše pomoć ki čim more za te knige. I ja pop Benko Palilić bih va to vrime pribanuš v Tribihovićih, i učinih pomoć va te knige jedan star pšenice, i počah, ki slišahu pod svetoga Ivana, da bi učinili zavet meju sobu, a oni učiniše ki čim more, kako dobri i duhovni ljudi. I pomore Pavko dobar muž va te knige 4 dukati,...,Čislić star pšenice.... plemenit človik....imenom....pomogoše; a dobre žene, te pomogoše nika grošem a nika soldinom: Bog jih pomozi, i sveti Ivan, ta im budi pomoćnik, i vsim ki pomogoše va te knige, da ne

---

[1]) Ostrići ovcu okolo *repa*, o Jurjevi, reku Dobrinjci: *ućasiti*, *podućasiti*, a onoj vuni *ućasini;* spomenimo se Čehov!

[2]) A drugi ga pišu, neki *„Angelus,"* 1434 ljeta, u mojoj Poviesti na 165 s., neki *„Xansa,"* 1436, v Ugodnom Razgovoru na 376, neki *Ivan* ili *Joannes* (stariji.)

Digitized by Google

zgiboše od svetoga Ivana. A va to vrime biše odvitnik v Okruglah Ivan Mesodić, dobar muž, a v Tribihovićih Petar Čislić, ka oba dobro nastojahota crkvi svetomu Ivanu. Zato gospodo redovnici, ki budete službu božju va te knige vršili, molite Boga za vsih ki pomogoše v te knige, da ne pogiboše ot crkve svetoga Ivana, i tolikoj molite Boga za popa Radoša, ki zgubi te knige, da ga Bog spomene, da ne učini....“

„V ime Božje, Amen. To pisa Vid dijak u domina Benka v Tribihovićih gredući za *Gvozd*, 1500.“

„V ime Oca i Sina i Duha Svetago, amen. To pisa on komu je zemlja mati, grisi bogatstvo, grob otačastvo. Tekući let Božjih 1507 (č. f. ž.), kada ja pop Ivan prijah svojt svetoga Ivana Tribihoviće i Okruglane, i kapelaniju u *Vrhovini*. V to leto Gašpar Perušić umri drugu nedilu po Mladom leti u Zadri, i ne biše v to vrime rati meju gospodom, a biše knez Ivan Perušić na Ugrih, i grediše doli z bani kneza Petra sini, Perušića, a bihu (?), a u kneza Gašpara Perušica bihota dva sina jednomu biše ime Gašpar, a drugomu Grgur, oba malahta.“

Digitized by Google

Drugo je Senj a drugo Segni.

Paval Vitezović 1704 ljeta pobrajajuć biskupe Senjske pribroji dva Segnijska, ne prosudivši dobro. *Segni* je grad na papinom, tridesetak milj od Rima na iztočno jugo, medju gradi i biskupijami, koje zovu, Velletri, Palestrina, Anagni, Alatri, Ferentino, i Veroli. Vnutri biaše pet tisúć dúš kada Ughelli pisaše poviest talijanskim biskupijam, (*Italia Sacra*) 1717 ljeta, a po ostáloj biskupiji do šest tisúć. A latinski taj grad zovu, od Rimskoga kralja Tarkvinija sve do sada, *Signa*, i *Signia* [1]), a i *Segna* i *Segnia* na talijansku, a *Signinus*, tko ili što tamo spada:

Potabis liquidum **Signina** *morantia ventrem;*
Ne nimium sistant, sit tibi parca sitis. (Martialis);

Divo Hadriano
Maximae Memoriae
Senatus Populusque **Signinus** (zapisano u tom gradu);

i *Signiensis: Justus episcopus „Signiensis,“* od 499 do 504 ljeta, *Stephanus episcopus „Signiensis,“* 963. a i *Segniensis*, kako izpovieda Ughelli [2]). A po vojnih zastavah da je ovo ime, piše Dionisij [3]).

---

[1]) *His laboribus exercita plebe, quia et Urbi multitudinem, ubi usus non esset, oneri rebatur esse, et colonis mittendis occupare latius Imperii fines volebat,* **Signiam**, *Circeiosque Colonos misit, praesidia Urbi futura terra marique.“* Livius u I k.

[2]) *In Consistorialibus expeditionibus haec civitas* **Segniensis** *nomine adstipulatur, et facile* **confunditur** *cum altera item* **Segniensis** *dicta* (Senj) *sub Spalatino Archiepiscopo.* U I k. na 1235 s.

[3]) *His pace belloque gestis, coloniam Tarquinius deduxit* **Signiam**, *haud equidem consulta opera, sed casu fortuito, cum in eo campo milites hibernantes castra ita communissent, uti nihil ab oppido differrent, ab* **insignibus** *itaque illis, quae in communitione plantaverant milites,* **Signa** *nomen invenit.* U 4 kn.

Digitized by Google

I Senj pišu, istina, svakako ovako, ali *mládi* pisci, a stari su *Senia* i *Seniensis* [1]); a i nekoji mládi, oni koji su znali, kako su i stari, da je ovo ime po *Senonih*, po narodu, a ne po *segnih*, po zastavah. Pak starinu je lagko poznati, je li Senjska, ili Signijska; a i mladinu nije težko, ako Ughelli i misli, da je. Jer Signijskomu biskupu govore više *Signinus* (i samo ovako *sada*), nego *segniensis*; a Senjskomu samo ovako (ono **Signinae** *Ecclesiae* u Farlatovoj četvrtoj na 127 strani nije pravo prepisano, jer za onoga istoga *Senjskoga* biskupa Ivana Dminu, rabljanina, piše papa Evgenij IV. devet putij *Signiensis*, šest *Segniensis*, a jedan *Signensis* [2]); a i ono *P.* je namjesto I.^{0} = *Joannes*). Apak Senj je daleko od Signije.

Sada: Ivan *Segnensis* (ovako je ondje) na saboru u Rimu 743 ljeta, je li ono bio Senjski biskup kako Vitezović kaže? Nije, zašto nije *seniensis*, kako je sva prilika da su još i onda pisali; prvo; drugo: ondje su bili samo talijanski, i ne iz daleka, biskupi [3]), i za talijanske duše. Ono je bio segnijski: ondje su mu bili i susedi. Ughelli ga je uzeo za Segnijskoga, i Baronij: a tko bi za Senjskoga?! I 721 ljeta je u Segniji biskupovao Ivan, pak ja držim, da je ovo bio on' isti. A pred njim su bili,

[1]) *Cacterum per oram oppida a Nesactio, Alvona, Flanona, Tarsatica,* **Senia**, *Lopsica, Ortopula, Vegium, Argyruntum, Corinium*, Plinij u III k.; a Ptolomej: Ξένια. K tomu ono u mojoj Poviesti na 32 s.

[2]) Theiner: Monumenta Slavor. Merid. 369, 371 i 376 s.

[3]) Evo jih: *Praesidente sanctissimo ac beatissimo Zacharia Papa in basilica beati Apostolorum Principis Petri ante Confessionem, pro supra memoratis capitulis declarandis una cum Episcopis sanctissimis, quorum nomina subter adnectimus, ad haec capitula pertractanda, considentibus, sicut dictum est, sanctissimis Episcopis, Joanne* **Segnensi**, *Sabatio Alatrensi* (Segnijskomu sused), *Haudentio Perusino, Arcadio Clusino, Mauritio Hortano, Joanne Falaritano, Thoma Florentino, Gaudioso Bladero, Petro Esino, Hirtioso Sutrino, Andrea Pisaurensi, Marco Lucerino, Lando Colino, Pelagio Cosentino, Aufredo Tarentino, Munualdo....., Niceta Gabinate, Vitaliano Auximensi, Theophanio Silvae Candidae, Martino Verulano* (sused segnijskomu), *Venantio Praenestino* (sused Segn.) *Agnello Ariminensi, Amato Fanensi, Joanne Polimartiensi, Benedicto Numentano* (Mentana!), *Joanne Nepesino, Griso Trebiano, Anderamo Bisuntino, Cesareo Beneventano, Ambrosio Anagnino* (sused Segn.), *Theodoro Capuano, Amantio Niciano (Nucerino) Theodoro Ostiae, Gregorio Orbevetano, Grosso Senensi, Iffo Sabinensi,.... Tiburtino .... Albano, Gratioso Villeterno* (sused Segn.), ... *Anconitano, Gregorio Portuensi, N. Tudertino,.... et Venerabilibus presbyteris* .... U Baronijevoj IX. na 159 s.

Digitized by Google

Santulus 494, *Justus* od 499 do 504, *Julianus* 551, *Albinus* 649, i *Gaudiosus* 680 ljeta, po Ughellovoj poviesti. I sada je ondje biskup, Luigi Ricci.

Pak imam ja pravo u svojoj Poviesti na 34 strani, da za Senjskoga biskupa ne znamo od 451 do 1169 ljeta.

Vitezović i Martin Sentivan, a i Sladović za njima, da kako, imaju za Senjsku biskupiju: „*Georgius Archipresbyter ecclesiae S. Mariae de Valmone, confirmatus 19 Februarii 1418*“, ondje u Farlata na 125 s.; a Ughelli za Segnijsku: *Gregorius ex Archipresbytero Valmontonensi, adlectus est a Martino V. anno 1418, 11 Kal. Martii.*“ Ovo je svejedan? Jest, i po letu i po danu i po službi a i po mestu, samo tomu Martin shabio zadnji kraj, kako je i ovomu imenu prvi. A *Valmontone* je, to mesto, u Segnijskoj biskupiji, kako Ughelli piše [1]), a i sám čitam po Rimskih novinah. Pak oni Juraj (Grgur) nije bio Senjski biskup; a nije ni mogao biti: onda biaše fratar Toma, dá, fratar Toma, koji biaše 1411, on' *isti* i 1418 i 1419 i 1424 i 1426 ljeta. A i 1428 i 1430 biaše biskupom *Toma,* kako je vidjeti prvo po nekakovu pismu koje sam ja dao Dru. Račkomu, a drugo po besedi, „*per obitum D. Thomae*“, u Rimskom zapisniku od 25 studenoga 1432. Ter je gotova istina, da je ono bio *svejedan* Toma, pak da Konrad nij' ga ondje biskupovao 1426, ni Henrik 1428, kako Sentivan Martin vara.

I jošće. Fratar Vicko Fontano i Žigmunt Ferrari poviedaju (a Farlat i Sladović za njima), da je 1460 ljeta bio biskupom Senjskim fratar Bartol, domenikovac iz Bolonje; ali, tako mi istine, nije. Jer fratar Andrija, oni dračanin, biaše ne samo od 1443 do 1449, kako Farlat kaže i Sladović na 169 s., nego još i 1455 ljeta, kako onda Hrvatski kralj Vladislav svjedoči [2]).

---

[1]) „*Episcopus Signinus satis commodas aedes habet, et jus dicit quatuor oppidis, id est,* **Valmontone**, *Monte Fortino, Monte Lanico, e Gaviniano*“ ondje 1235 s.

[2]) „*Anno Domini millesimo quadrigentesimo quinquagesimo quinto, sexto Kalendas Junii... Venerabilibus in Christo Patribus Dominis.... Philippo Bozenensi, Demetrio Thinnaensi, Jacobo Tragurienci,...* **Andrea Segnensi** *Ecclesiarum Episcopis,*“ u I Arkivu na 85 s.

✲

Digitized by Google

A i ljeto dán zatim biaše on, kako liepo njegov namjestnik svjedoči: „*Svrših ta misal ja pop Toma arhižakan senski i vikar gospodina* **Andrija**, *doktura svetago pisma, biskupa* **senskoga**, *na let gospodnih 1456* (č. u. l. e.) marča 20.“, u misalu u Vrbniku; a 1745 na 14 studenega pop Mikula *Machin* (Makin, Maćin, ili Mačin?) iz kotorske biskupije, već biaše *odabran*, i to na prazno mjesto, kako papa Kalisto pise [1]). Tako Bartol nije bio: ono je bio *Segnijski*, i to od 1321 do 1333, kako Ughelli povieda.

A ni oni Dunat nij' se širio pod Vratnikom: Vitezović u nekakovu pismu Senjskoga kapitula opazi „*Donatus episcopus*“, pak sám prida „*seniensis*“, a totu biaše „*veglensis*“! [2]) Dà, Krčki je bio biskup Dunat, od 1484 do 1515, kako moja Poviest očituje od 135 do 140 s. Pak Paval, ono je bio jedan biskup senjski, od 1465 do 1489, a ne dva; ni onamo Dolski plovan Mate 1497 ljeta ne spominje nego jednoga [3]) Vitezović je i Hristofora onoga dao Senjanom, a biaše Modruški!

Sada da *dva* Frana nisu nego *jedan!* 1520 ljeta dopade Senjska biskupija franovca Frana Jožefića, riečanina. Da je bio *riečanin*, očituje 1526 ljeta mjeseca prosinca Bnetački zapisnik, „Venne in colegio l' Orator dil Re nuovo di Hongaria Vayvoda Transilvano nominato Zuane, il quale Vescovo di Segna fu Frate di san Francesco Observante, chiamato Domino fra Francesco

---

[1]) „*Franciscus Episcopus praefatus (tunc Veglensis, nunc vero Corbaviensis) dictum monasterium (sanctae Luciae de Bescha) sic vacans dilecto filio* **Nicolao Machin Electo** *Segniensi, tunc clerico Catharensis dioecesis... Cum itaque postmodum de persona dicti Nicolai Electi ecclesiae Segniensi tunc pastoris regimine* **destitutae** *duxerimus auctoritate apostolica providendum, praeficiendo ipsum eidem ecclesiae in* **Episcopum** *et pastorem... Datum Romae* **1457**, *XVIII. Kal. Decembris*“ Theiner: Monum. Slavor. Merid. na 430 s.

[2]) „1488, 5 apr. otvoreni list Donata biskupa *Krčkog*(a) vrhu sv. redih Pavlu Karloviću. djakonu biskupije modruške podjeljenih, kojeg(a) Andrija namjestnik modruškog(a) biskupa Kristofora odpustio biaše,“ Sladović na 170 s.: i on ne zna, na 144 s., da ov Kristofor 1488 već biaše biskupom!

[3]) „*Dixit Dominus Matthaeus plebanus Dollensis in sua conscientia, quod ipse collegit decimas a nobilibus tempore* **Paulli Episcopi**, *ab omnibus...*,“ u onoj Farlatovoj na 132 s.

Digitized by Google

da *Fiume*, vestito di berettin da Frate col capuzo da Episcopo et beretta negra in capo e con sei persone alozato a S. Francesco di la Vigna“ [1]) A da se pisao *Jožefić* očituje on sàm dva mjeseca za onim, podpisav se „Frančisko *Jožefić* biškup Senjski,“ na listu „knezu Krštoforu Frankapanu“, a i oni knez, napisav mu na odgovor mjesec dan kašnje ovako: „*R.mo in Xρõ Patri et domino Francisco* **Josevich**, *episcopo Segnie, amico onorando ac observando*,“ kako sam nekada ondje u Beču a sada u Kukuljevićevih Spomenicih vidim prvo na 221, a drugo na 223 strani. Pak ima krivo Vitezović, a i Farlat i Sladović za njim, da je bio senjanin, i da se je pisao *Sivkovich* (to je, *Živković*, a ne *Sivković*, kako g. Ljubić u Hrvatskoj Poviesti na 190 s.) Ali i 1541 ljeta biaše biskupom Senjskim Frane Jožefić [2]) Tak' ono ne biahu dva, nego jedan biskup, od 1520 do 1541, a i do daljega. Tako Ivan Dmina (ovako je pridjevak onim koji bi radi biti *de Dominis*), oni rabljanin nij' ga u Senju biskupovao 1537 ljeta: ako ne da je *pomagao*, pak Vitezović uzeo, po svoju, jedno za drugo?

A da je Frane Jožefić i za onim bio, sudim po ovom: „1548. 17, marča. Odpis Ferdinanda I. iz Augsburga, u kojem nalaže *Franku naměstniku senjskog* (a) biskupa u *zatvoru* držanog (*držana*), da *upravlja* svim koli vriemenitim toli crkvenim dok se za biskupa naredilo bude, i zapověda svim i svakomu *(kako da bi papa!)*, da pomenutog (a) *namčstnika* spoznaju“ Ali Sladović (ovo je u njega, na 174 s.), on ne haje ni koji ono biaše biskup ni za što zatvoren! on biskupa i namjestnika uzimlje na 103 s.,

---

[1]) Arkiv VIII na 256.

[2]) *Ferdinandus (rex) gravissimo edicto promulgato, ambos (Simonem Episcopum Zagrabiensem et Joannem Comitem de Zrinio) sub honoris atque existimationis jactura, ab injuriis mutuo inferendis serio prohibuit; simulque* **Francisco Josephitio Episcopo Segnensi**, *Georgio Frangipanio Slunii Comiti, Banffio Thaluciano, et Michaeli Ravennio Praetori Sclavoniae in mandatis dedit, ut illos in mutuam pristinae concordiae amicitiam reducerent. Quorum opera atque industria brevi, licet haud parvo labore, effectum est, ut captivis utrinque dimissis, pax firma inter dissidentes componeretur.*“ Mikula Isthvanfi u Farlat. IV na 136 s., i u V na 530.

Digitized by Google

za jednoga Franka! A i Farlat tako! A namjestnik biaše dalmatin; pišu ga *Ranzanus;* 1549 ljeta poslaše ga biskupovat u Trst, kako mi je Ughelli poviedio.

Sladović za drugimi piše, da je Senj od 1549 do 1560 bio brez biskupa, a ja ovdje u sv. Jerolimu čitam: „*1558, adi 10 d'Aprile vene el vescovo di Seniga con suo fratello, et se partirono adi 28 d'Agosto.*“ Tak ono nije istina.

1577 ljeta još biaše biskupom fratar Juraj Živković, oni senjanin, kako piše Sladović na 174 s. (za što na 103 ne zna!), „1577. 11. aug. *Juraj Živković biskp. senjski* daje u zakup desetine rěčke (?) na četir lěta gnu. Antonu od Zanki za 1000 libr. ili 188 fr. 53 kr.“, i Senjski kapitul ovako: „1577, miseca decembra na 7. Mi kapitul crikve Sejnske, ki bihomo va to vrime, znano činimo vsim i vsakomu,..... kako mi dan zgora rečeni vsi zajedno budući skupljeni po zakonu kapitula ovoga u našu sekrešiju sejnsku, i ondi mi vsi zajedno po prošnji plemenitoga *kneza Jurja Živkovića, brata gospodina biskupa sejnskoga,.... livelasmo....*“ [1]) Tako ni ono nije istina, da 1570 biaše riečanin Mikula Brozović, ni da 1577 Juraj Ritgert „*Episcopus Retinensis Ecclesiae.*“ Morda ono *Ritgert* biaše *Reitgeber*, a *Retinensis Petinensis*, pak oni Juraj *Pićanski* biskup? Jer u Pićnu, kaže Ughelli u V. k. na 473 s. da je od 1573 do za 1596 biskupovao *Juraj Reitgeber*. A za onoga Mikulu, koji 1405 ljeta biaše papinim blagajnikom („thesaurarius“) u krajini Jakinskoj, ja sada neću reći, je li bio Senjski, kako Theiner misli ondi na 345 s., ili Segnijski, kako Ughelli [2]).

I ovako sam ja njih dvanajst ili trinajst izpeljao iz Senjske biskupije! jur padaše pod njimi, pod onoliko, kako da biskupi živu samo po ljeto dán! Nečudim se Farlatu ni Fontanu ni Ferraru, talijanom, a ni ugrinu Sentivanu, nego onim, koji su u Senju živeli i u Senju pisali!

---

[1]) Fovestni Spomenici na 281.

[2]) „*Nicolaus, civis Signinus, Terracinae antea episcopus, ad suae patriae episcopatum translatus est anno 1402, 15 Kal. Septembris. Anconitanae Marchiae Thesauriarius fuit sub Innocentio VII Pontifice.*“ U I, ondje.

Digitized by Google

Ali jednoga ću pripeljati biskupa, imenom Jurja. Po njegovoj smrti papa Ivan XXII, *malo prije*, nego je sàm umro, a to o Božiću 1334, udjela biskupom Senjskim fratra Ivana, avgustinovca, kako drugi papa Benko XII. svjedoči, pišuć 1338 na *tri Kralje* Rabskomu i Osorskomu biskupu i još Rabskomu opatu u Supetarskoj, da toga brane, a sutradan Splitskomu nadbiskupu i Senjanom, da ga prijmu. [1]) Jer kapitul Senjski da je odabrao a splitski nadbiskup posvetio Bernarda opata ondje svetoga Jurja mostira reda sv. Benedikta, [2]) pak biskupu Ivanu za glavu da ne daju u biskupiju, a to biskup Bernardo, kapitul, popi i puk, i još Svetojuračkí opat Miha i Svetokrižki Frana (i on benediktovac, ondje u Drazi), a najveć plemeniti muži *Dujam* i *Bartol (Frankopani)*, Krčki knezi a Senjski gospodari.

A i sto ljet za onim bilo je karanja, i žestoka, za Senjskoga biskupa: Senjski knezi, „Ivan, Mikula, Stipan, Bartol, Dujam, Martin, Žigmunt, Andrija i Ivan, brati“ [3]) onoga Bartola *prevnuci*, nisu hotjeli Ivana (ne „Pavla Ivana“) Dminu *(de Dominis)*, onoga mladoga rabljanina kako se na njih tuži 1434 na 25 rujna papa Eugenij IV, koji ga je bio odabrao na 25 studenoga 1432, po smrti Tominoj, ter jih zaklinje, da ga prijmu. Ali zaman; oni *odabraše* neka-

---

[1]) *„Dudum bone memoriae* **Georgio Episcopo Segnensi** *regimini Segnensis ecclesie presidente, fel. rec. Johannes papa XXII, predecessor noster.... Postmodum vero dicta ecclesia per* **obitum** *dicti Georgii Episcopi.... pastoris regimine destituta, dictus predecessor huiusmodi vacatione ipsius fidedignis intellecta relatibus attendens..... de Venerabili fratre nostro Johanne Episcopo Signensi..... providit.... super eo quod dictas sententias per triennium et amplius sustinuerunt adhuc sustinent animis induratis.“* I ostálo u Theinera od 195 do 199 s.

[2]) Za opatiju sv. Jurja u Liscu Sladović na 246 s. govori da je na Modruškoj biskupiji a sám ima na 187 s. kneza i bana Mikule Frankopana pismo od 6 prosinca 1426 ter u njem: *„praesentibus testibus infrascriptis.... domino Joseph abbate sancti Georgii de Lisacz, dioecesis* **Segniesis!**“ i na 247 s. *„Abbas s. Georgii de Lisacz,* **seniensis** *Dioecesis“:* sam za svoje nije znao! A i papa Kalisto III piše 1457, da je na Senjskoj ta opatija, *„abbati monasterii sancti Georgii de Lissazio* **segniensis** *dioecesis,“* Theiner ondje na 422 s.

[3]) *„dilecti filii nobiles viri, Johannes, Nicolaus, Stephanus, Bartholomeus, Donnus* (Doimus), *Martinus, Sigismundus, Andreas et Johannes fratres Comites Signienses“...* Isto ondje na 369 s.

Digitized by Google

kova talijanina *Mikulu Zanchana.*[1]) Pak papa mjesec dán kašnje, na 29 listopada, zapovieda Porečkomu i Rabskomu biskupu, i Zadarskomu opatu sv. Krševana, da Mikuli uzmu biskupiju svakako, ako ne na liepe, da na mrzke, pak da ju daju biskupu Ivanu. Nu, kako na Sladovićevoj 243 s. vidim, Mikula i na 12 siečnja 1435 biaše odabranim biskupom senjskim medju onimi knezi. *„Ego Guilielmus quondam Petri de Padua publicus imperiali authoritate notarius ac reverendi in Christo patris d.ni* **Nicolai Zanchani electi Episcopi segniensis** *praesens privilegium propria manu scripsi dictante et formam ipsius privilegii faciente D.no Episcopo praelibato de mandato et jussione praefatorum dominorum comitum et bannorum.“* I Sladović lje ne zna za njega! Pak papa Ivana 1436 na 1 ožujka premesti na Jakinsku biskupiju. Ali 1439 na 27 svibnja opet ga piše *Senjskim* biskupom, kako štem u Theinera ondje na 376 s., a 1440 sámi Senjani, kako sam u nekakovi pergameni, koja je sada u g. Račkoga. Ali jur sam dokazao, da je *drugo Segni a drugo Senj.*

---

[1]) ... *„tamen quidam Nicolaus Zanchani, Castellanensis dioecesis presbiter, absque ullo iuris colore propria temeritate post provisionem et prefectionem huiusmodi se temere in ipsa ecclesia (segniensi) intrusit“* na 372 s.

Dr. Ivan Črčnić, edit.

Digitized by Google

	Krivo.		**Pravo.**
Na 3 strani u 21 redu:	drugdi		drugdi)
„ 4 „ „ 25 „ :	krajinada . . .		krajina da
„ 5 „ „ 24 „ :	odgovosiše . . .		odgovorišc
„ 6 „ „ 23 „ :	Makarić . . .		Macarić
„ „ „ „ 32 „ :	nam		na
„ 7 „ „ 21 „ :	svovoj		svojoj
„ 15 „ „ 19 „ :	dāñe		dn̄ae
„ 17 „ „ 24 „ :	počah, ki . . .		počah prositi sinakov mojih, ki
„ 20 „ „ 17 „ :	Ughelli		I Ughelli
„ 22 „ „ 4 „ :	1745		1457
„ „ „ „ 7 „ :	pisc		piše
„ „ „ „ 15 „ :	jednoga [1]) . . .		jednoga [1]).

I još na 17 str. za onim „slišaše“ manjka ovo:

„1450 (č. u. l.) na konac.... biše velik otpust *(griš)* nikom v Rimi, zač biše veliki rim *(= sveto leto)*... otca papi komu biše ime Mikula, i za plemenite gospode *(Frankopani knezi?)* kneza Mikuli, kneza Štefana, kneza Bartola, kneza *(Dujma)*, kneza Žigmunta, kneza Ivana, i kneza Jurja kneza Anža sina *(sada znamo čiji je bio.)* I v to vrime biše šal v Rim knez.... knez Dujam i knez Žigmunt... *(knez šte)* fan k šuram v Feraru. I pride....., a njega gospa Barbara....“

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

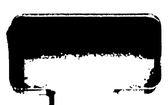

Digitized by Google

Digitized by Google